

Copiii care nu merg la școală au părinți abuzivi sau criminali

„Mama m-ar lăsa la școală, dar tata o bate și-i spune să mă alunge de acasă”

Victoriaș este din Nisporeni și are 9 ani. Potrivit vârstei sale ar trebui să fi absolvit clasa a 3-a, dar el abia de cunoaște literele. A mers la școală zile numărate, căci de când se știe, maică-sa l-a trimis să cerșească, fiind tare dojenit serile dacă mergea la școală și nu aducea nimic pentru întreținerea familiei. „Mama m-ar lăsa la școală, dar tăticul meu de-al doilea nu mă suferă, și-i spune mamei să mă alunge. Mama se teme că el are s-o bată și mă trimite să aduc bani, pentru ca tata să fie mai liniștit”, povestește cu indulgență Victoriaș. Când părinții îl alungă din nou, el merge la stația de autobuze din Nisporeni și cu chipul său slab și necăjit convinge imediat un șofer de microbuz să-l ia fără plată până la Chișinău. În capitală își găsește în grabă de lucru. „Strâng carton și îl vând. Uneori adun chiar și câte 10 kilograme pe zi”, astfel își descrie Victoriaș rostul vieții. Ar vrea să frecventeze școala, dar, dacă nu are această posibilitate, nu se plânge pe soartă. Pentru el viața are alți parametri, decât pentru un elev obișnuit al clasei a treia. El nu știe că globul pământesc e rotund și că ecuațiile pot avea mai multe necunoscute, căci până acum familia sa nu i-a oferit vre-un exemplu despre rostul educației, a obținerii unei profesii prin studiu. În schimb, el știe ce trebuie să spună unui polițist ca să nu fie reținut, tocmai atunci când predă cartoanele și ia banii, el știe regulile negoțului din Piața Centrală din Chișinău, știe prețurile la dulciuri și unde se vinde pâine mai ieftină. Deși nu știe a scrie cifrele, el calculează în gând foarte repede. Victoriaș e un copil capabil și ager, numai că s-a născut într-o familie care nu are capacități și ambiții să ofere copiilor posibilitatea de a merge la școală. Am solicitat Direcția învățământ din sectorul Nisporeni. După cum am aflat, Victoriaș nu face parte din lista copiilor neșcolarizați, deoarece părinții lui stau la Nisporeni neoficial, nu au viză de reședință și nici un domiciliu permanent. Din această cauză Victoriaș nu figurează oficial în listele copiilor școlarizați sau neșcolarizați.

La începutul fiecărui an școlar Ministerul Învățământului prezintă datele cu privire la copiii care nu frecventează școala. În anul școlar 2002-2003 au fost înregistrați 3,6 mii de copii care nu au frecventat școala. Aceștia sunt copii din familii vulnerabile, părinții cărora nu le pot asigura strictul necesar pentru frecventarea școlii deoarece sunt săraci, alcoolici sau criminali. În aceste cazuri copiii își decid singuri soarta, luând uneori decizii care îi marchează pe viață. Anual, peste 100 de copii de vârstă școlară ajung în penitenciarele de detenție preventivă, unde nu își pot continua studiile.

Eugen este din Bălți și are deja 16 ani. Deși a absolvit câteva clase, abia de citește. Nici pentru el nu au existat prea multe oportunități de studii. Părinții lui au avut doar două ocupații importante: furturile și consumul de alcool, astfel încât școala copilului s-a constituit din înjurături, scandaluri și orgii nocturne. În ultimii ani părinții l-au abandonat plecând în Rusia la câștig și Eugen a rămas în grija bunicii de peste 70 de ani. Gândurile amare despre viața lui nefericită de copil l-au ținut într-o depresie de mai multe luni, până când a descoperit vraja comunicării cu niște băieți din împrejurimi. Erau la fel ca el, săraci, nu frecventau școala și abandonati de părinți. Ca să găsească de-ale gurii, au mers împreună la furat. Eugen a fost arestat la 14 ani și de atunci se află în detenție preventivă. Stă toată ziua într-o cameră cu alți câțiva minori și așteaptă terminarea procesului judiciar, care va decide dacă va face pușcărie sau va fi pus în libertate. Până atunci are dreptul zilnic la o singură oră de plimbare la aer liber, are dreptul la țigări și produse alimentare, dacă i le aduce cineva. Nu are însă acces la studii și nici nu crede că mai are ce învăța. Toți cei 10 băieți cu care stă în cameră consideră că școala nu le mai poate oferi nimic,

fiindcă viața i-a pedepsit destul de crunt. În penitenciarul de detenție preventivă de la Bălți sunt aproximativ 30 de copii de la 14 la 18 ani, care așteaptă sfârșitul anchetei și a procesului judiciar. În toate închisorile din Republica Moldova sunt în prezent circa 120 de copii în detenție preventivă, din care cauză nu frecventează școala. După pronunțarea sentinței, băieții condamnați sunt transferați la penitenciarul de la Lipcani, unde pot să termine clasele gimnaziale. Fetele condamnate sunt transferate la penitenciarul de femei de la Rusca, unde nu au posibilitatea să continue școala. Uneori, procesele judiciare se pot termina cu disculparea copilului, el fiind pus în libertate. În fiecare an cel puțin doi copii din 5 sunt disculpați după ce au fost ținuți în arest preventiv. Fiind eliberați din închisoare, copiii ar putea teoretic să se înscrie din nou la școală. Dar ei deja trebuie să se înscrie în clase cu copii mai mici ca ei, urmând să depășească fenomenul insuportabil al respingerii sociale.

Recent, UNICEF Moldova a inițiat implementarea unui proiect de reformă a Justiției Juvenile. Radu Danii, asistent de proiect, ne-a declarat că în această reformă miza se pune pe crearea de alternative legale pentru copiii aflați în conflict cu legea. Arestul și detenția preventivă ar putea fi înlocuite cu alte decizii care ar asigura integrarea copilului în viața comunității prin activități concrete, detenția fiind o decizie doar pentru cazurile extreme, iar arestul preventiv urmând să fie aplicat pe termen cât mai scurt. Astfel, copiii care au comis un delict, ar putea să fie judecați în termeni optimi, fiind repartizați în coloniile în care li se asigură dreptul la studii. Deși operarea unei reforme în sistemul de justiție juvenilă implică activități de durată care prevăd schimbări în legislație, în sistemul judiciar, în activitatea poliției și a administrației publice locale, șansa reușitei rezidă și în cooperarea Guvernului Republicii Moldova cu UNICEF în cadrul acestui proiect, dar și a altor proiecte care vizează asigurarea drepturilor copiilor, unul din drepturile lor primare fiind accesul la educație. Potrivit art.28 al Convenției cu privire la Drepturile Copilului, ratificată și de Republica Moldova fiecare copil are dreptul la educație, iar unul dintre obiectivele milenare ale dezvoltării prevede anume reducerea numărului copiilor care nu au acces la educație.

La scară globală numărul copiilor care nu au posibilitatea să facă studii primare este mult mai mare, fiecare al cincilea fiind lipsit de această posibilitate. Moldova se situează pe o poziție relativ bună cu cifra de 3000 din totalul de 130 milioane de copii neșcolarizați, dar fără un efort susținut de reducere a sărăciei și de dezvoltare umană numărul copiilor din această categorie ar putea crește.

Alina Radu